

REMISSYTTRANDE

Datum
2025-08-14

Dnr
2025/3279

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Betänkandet Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (SOU 2025:49) *(Departementets diarienummer Ju2025/00954)*

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Allmänna synpunkter

Utredningen har haft i uppdrag att genomföra en översyn av bestämmelserna om Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling inom området för nationell säkerhet. I sin översyn har utredningen funnit att det föreligger ett påtagligt reformbehov, bland annat med hänsyn till den förändrade hotbild som Sverige står inför och den alltjämt växande informationsmängden. Utredningen föreslår därför en omfattande reform av regleringen för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling med en helt ny säpodatalag som utgår från dataskyddskonventionen 108+ och Europakonventionen i stället för EU-rätten samt en kompletterande lag om behandling av personuppgifter i särskilda uppgiftssamlingar.

Justitiekanslern anser att det är positivt att Säkerhetspolisen får en modern och ändamålsenlig personuppgiftslag anpassad för Säkerhetstjänstens kärnverksamhet; nämligen att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot rikets säkerhet eller terroristbrott. Den föreslagna reformen för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling är genomgripande. Med hänsyn till förslagets karaktär – men också till Justitiekanslerns bristande insyn i Säkerhetspolisens verksamhet – har det varit svårt att överblicka den föreslagna reformens ändamålsenlighet och förenlighet med internationella åtaganden.

Det förtjänar emellertid att understrykas att det är av stor vikt att Säkerhetspolisens personuppgiftslag utformas med noggrant beaktande av skyddet av den personliga integriteten och andra grundläggande fri- och rättigheter. Detta inte minst eftersom utredningens förslag bland annat kommer att innebära att en ökad mängd integritetskänsliga uppgifter kommer att behandlas av Säkerhetspolisen och finnas tillgängliga under en längre tid jämfört med tidigare. Det måste därför göras en grundlig intresseavvägning mot skyddet för fri- och rättigheter såväl för varje föreslagen utvidgning som för den samlade effekten av förslagen.

Ur ett integritetsskyddsperspektiv är det vidare nödvändigt att en utvidgad personuppgiftsbehandling omgärdas av effektiva kontrollmekanismer för att motverka de risker som behandlingen kan innebära. Justitiekanslern utgör en del av det kontrollsystemet och kommer nedan att fokusera på de konsekvenser som förslagen innebär för myndighetens verksamhet.

Generella konsekvenser för Justitiekanslerns verksamhet

Om Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) vid sin tillsyn uppmärksammar felaktigheter vid bland annat Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling som kan medföra skadeståndsansvar för staten får SIN anmäla det till Justitiekanslern. Om SIN uppmärksammar sådana felaktigheter vid kontroll på begäran av enskild är det obligatoriskt att göra en sådan anmälan. (Se 1 och 3 §§ lagen, 2007:980, om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet samt 20 § andra stycket förordningen, 2007:1141, med instruktion för Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.)

Justitiekanslern prövar efter en sådan SIN-anmälan om personuppgiftsbehandlingen är skadeståndsgrundande, fastställer i förekommande fall ersättningsbeloppets storlek och bestämmer vem som ska utge ersättningen till den skadelidande.

De ärenden som överlämnats av SIN hanteras, av säkerhetsskäl, hos Justitiekanslern endast av två föredraganden och två beslutsfattare. Dessa personer har därutöver samma arbetsuppgifter som övriga föredragande och beslutsfattare vid myndigheten.

Justitiekanslerns årliga ärendestock avseende skadestånd utgörs av cirka 1 400 ärenden (2024). Enligt Justitiekanslerns verksamhetsplan bör handläggningstiden för dessa ärenden inte överstiga tolv månader. Under de senaste fem åren har SIN anmält strax över 20 ärenden till Justitiekanslern – cirka fem av ärendena har avsett Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling. Det bör noteras att trots att ärendena som överlämnas av SIN är förhållandevis få till antalet är de inte sällan av komplex natur och det visar sig inte sällan vara svårt att avgöra dem enligt det mål som finns för handläggningstiden.

Med de förslag som nu läggs fram om SIN:s förstärkta tillsyn över Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling, som dessutom i sig kommer att öka i omfattning, är det svårt att komma till någon annan slutsats än att antalet SIN-anmälningar till Justitiekanslern som gäller personuppgiftsbehandlingen hos Säkerhetspolisen kommer att öka.

Eftersom reformen rent generellt ger Säkerhetspolisen större möjligheter att behandla personuppgifter kan man även förutse att betydligt fler personer än i dag kommer att anse sig berättigade till ersättning för skada och kränkning av den personliga integriteten som orsakats av behandling i strid med regleringen (se 6 kap. 3 § i den föreslagna säpodatalagen). Det är Justitiekanslern som kommer att handlägga anspråk på sådan ersättning i sin frivilliga skadereglering (se föreslagen lydelse av 3 § förordningen, 1995:1301, om

handläggning av skadeståndsanspråk mot staten). Det är också Justitiekanslern som för statens talan inför domstol om den enskilde väljer att väcka talan mot staten om sådan ersättning.

Utredningens förslag kommer alltså få substantiella återverkningar på Justitiekanslerns verksamhet i form av en ökad tillströmning av SIN-ärenden liksom andra ärenden inom den frivilliga skaderegleringen som gäller personuppgiftsbehandling hos Säkerhetspolisen. Betänkandet saknar dock en analys av konsekvenserna för Justitiekanslerns del.

Ekonomiska konsekvenser för Justitiekanslern

Med hänsyn till avsaknaden av en analys av konsekvenserna för Justitiekanslern del och med hänsyn till den bristande insyn Justitiekanslern har i Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling, är det svårt att göra en närmare bedömning av de ekonomiska följdverkningarna av förslagen.

Däremot har utredningen bedömt konsekvenserna av förslagen för SIN. I den delen konstateras att en tydlig följd av reformerna är att SIN kommer att behöva förstärka sin verksamhet för att kunna utföra en effektiv och kvalificerad tillsyn över Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling. SIN föreslås därför få ökade ramanslag med cirka 11 miljoner kronor år 2027, 13 miljoner kronor år 2028 och 15 miljoner kronor från år 2029 och framåt.

När det gäller konsekvenserna av den nya regleringen för SIN:s del gör utredningen bl.a. följande bedömningar:

Kontroller på begäran av enskilda förväntas också bli mer komplexa. De synergieffekter som finns av att nämnden utövar tillsyn över likartade personuppgiftslagar minskar genom förslaget till ny såpodatalag.

För att möta dessa utmaningar behövs fler kvalificerade föredragande. Nämnden bedömer behovet till tre nya föredragande, till en kostnad av 1 050 000 kronor per person och år (inklusive anslutning till Försäkringskassans it-lösning). Total årlig kostnad blir därmed 3 150 000 kronor. Därtill kommer engångskostnader för inventarier, säkerhetsskåp och särskilt anpassad utrustning på totalt 477 000 kronor.

Den nya lagen ger Säkerhetspolisens möjlighet att utnyttja ny teknik för effektiv informationshantering. Personuppgiftsbehandlingen kommer därmed att bli alltmer avancerad och komplex. För att kunna utöva tillsyn över nya komplexa behandlingsåtgärder krävs kvalificerad teknisk kompetens med fördjupade kunskaper för att förstå de bakomliggande strukturerna. För att möta de nya utmaningar som Säkerhetspolisens mer utvecklade tekniska lösningar medför, behöver nämnden därför rekrytera kvalificerad kompetens på området. Denna utmaning hänger samman även med tillsynen över särskilda uppgiftssamlingar.

Justitiekanslern konstaterar att stora delar av bedömningarna som görs beträffande SIN också är överförbara till Justitiekanslerns verksamhet. Mot denna bakgrund konstaterar Justitiekanslern att de ökade resurser som skulle behöva avsättas för hanteringen av denna typ av ärenden inte kan tas inom befintlig anslagsram. I brist på underlag från utredningen i denna del uppskattar Justitiekanslern att kostnaderna på anslaget 6:2 Justitiekanslern beräknas öka med cirka 500 000 kronor årligen motsvarande en halv

föredragandetjänst. I dagsläget går det inte att uppskatta huruvida ytterligare kostnader tillkommer.

Detta förhållande bör fästas avseende vid i den fortsatta beredningen av lagstiftningsarbetet.

Ärendet har föredragits av Alexandra Pettersson Åberg. I ärendets beredning har även byråchefen Anneli Skoglund deltagit.

Thomas Bull